

Σ Ε προηγούμενο σημείωμά μας στο «Μπουκέτο», κάνοντας λόγο για τὸ ἔργο τοῦ ἀειμνήστου Χαριλάου Παπαντωνίου, μιλήσαμε καὶ γιὰ τὸν ἀλησμόνητο ποιητὴ Στέφανο Μαρτζώκη, γύρω ἀπ' τὸν ὁποῖο εἶχαν συγκεντρωθεῖ πολλοὶ λόγιος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ ζωὴ τῶν λογιῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶνε γεμάτη ἀπὸ φαιδρὰ ἀνέκδοτα, ἀγνωστὰ στὴ νέα γενεά. Θὰ σὰς διηγηθῶ λοιπὸν τὰ πρὸ ἐνδιαφέροντα ἀπ' αὐτὰ.

ΠΑΛΗΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ Κ. Δ. ΔΑΜΠΙΚΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἐνεφανίσθη στὰ «φιλολογικά» Καρφεῖα πρὸς περνοῦσε τὸν καιρὸ τοῦ ὁ ποιητῆς Στέφανος Μαρτζώκης. Ἐνας ἔμπορος ἀπὸ τὴ Ρουμανία, ὀνομαζόμενος Ἀχιλλεὺς Καραβίας, μὲ τὸ σκοπὸ καὶ τὸν πόθο νὰ λανσαρισθῆ ὡς ποιητῆς.

Ὁ Καραβίας εἶχε γράψει, ἀπὸ τὸν καιρὸ πρὸς ἐμπροσθέντα σιτηρὰ καὶ ἀποικιακὰ στὴ Ρουμανία, πολλὰ, μὰ πάρα πολλὰ ποιήματα. Καὶ σὰν ἤθελε κ' ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα, ἤθελε νὰ τὰ ἐκδώσῃ σὲ τόμους κ' εἶσι νὰ ἀναδειχθῆ καὶ νὰ δοξασθῆ.

Ἡ δόξα τοῦ Μωρεῆς τοῦ φαινόταν λίγη ἐμπρὸς στὸν πάταγο πρὸς θὰ ἔκανε αὐτὸς μὲ τὸ ποιητικὸ τοῦ ἔργο...

Ἐνα ἐμπόδιο τοῦ παρουσιάζονταν μονάχα στὰ μεγάλα τοῦ δνεῖρα. Ὅτι τὰ ποιήματά του τὰ εἶχε γράψει στὴν καθαρεύουσα, ἡ ὁποία δὲν τοῦ φαινόταν τώρα ὡς ποιητικὴ γλῶσσα.

Σκέφτηκε λοιπὸν ν' ἀναθεῖ, μὲ τὸ ἀζημίωτο, σὲ κανέναν ποιητὴ τῆν ἐκείνουσ πρὸς εἰς γνωρίσει, νὰ τοῦ μεταφράσῃ τὰ ποιήματα ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα στὴ δημοτικὴ. Καὶ πρὸ κατάλληλο γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ βρῆκε τὸν Μαρτζώκη.

— Στέφανε ἀγαπητέ, — τοῦ εἶπε μιά μέρα, ἀπὸ τὸν ἐκέρασε πρῶτα καρὲ — ἔχω γράψει μερικὰ ποιητικὰ ἀριστουργήματα, πρὸς μπροστὰ τοὺς δὲν πιάνει χαρτοσάκι οὔτε ὁ Μωρεῆς, οὔτε ὁ Ντανούντσιου, οὔτε...

- Τὸ ἔξω, μάτια μου. Τὸ ἔξω...
- Ἀλλά...
- Ἀλλά, τί;
- Ἀλλά εἶνε γεγραμμένα εἰς τὴν καθαρεύουσαν καὶ θὰ ἐπεθύμηον νὰ τὰ παρουσιάσω εἰς τὴν δημοτικὴν. Διὰ τὴν μετάφρασιν αὐτὴν ἐσκέφθην νὰ χρησιμοποιήσω ἐσένα, μὲ τὸ ἀζημίωτον, ἐννοεῖται. Δέχουσαι;
- Δέχομαι... Ἐὐχαριστῶς, Ἀχιλλεῖα μου. Δέχομαι...

Ἡ συμφωνία ἐκλείσθη καὶ ἡ ἐργασία ἄρχισε. Σὲ δύο μέρες παρουσιάσε ὁ Μαρτζώκης ἑτοιμοὺς, διορθωμένους καμμὰ τετρακοσάρια στίχους καὶ δειχοντας τὸ χειρόγραφο στὸν Καραβία, ζήτησε μιά προκαταβολή.

— Ψιλὰ, δηλαδὴ μετρητὰ, δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω, ἀγαπητέ μου Στέφανε, τοῦ εἶπε μὲ σοβαρὸ ὄφρος ὁ Καραβίας.

— Ἀλλά τότε;...

τοὺς ἔδωκε στοὺς θεατὰς τὴν εὐκαιρία νὰ κρίνουν γιὰ τὴν κολλοσισαία πρῶδο πρὸς ἔκανε ὁ κινηματογράφος μὲσα σὲ 30 χρόνια.

— Ὁ Γερμανὸς σκηνοθέτης Ριχάρδος Ἀιχμπεργκ, ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψε τὴ Λίλιαν Χαρδέβ, τὴν Ἄννα Μάυ Βόγκ, τὸν Χάνς Ἀλμπερτ καὶ ἄλλους ἀστέρες τῆς ὀθόνης, πρόκειται νὰ γυρίσῃ μιά ταινία μὲ ὑπόθεσι κατασκοπείας καὶ μὲ τὸν τίτλο «Τὸ ἀόρατο μέταπο».

— Ἐφέτος παραθερίζουν στὴν Κριανὴ Ἀκτὴ περισσότερες ἀπὸ 40 βεντέτες τοῦ κινηματογράφου. Ἡ κομψότερες καὶ ὀραϊότερες ἐμφανίσεις εἶνε τῆς Φλορέλλ — πρὶν ἀπὸ τὸ ἀτύχημά της — τῆς Μονὰ Γκιογιά καὶ τῆς Ἑλένης Ροιπέτ. Ἡ Μαρκέλλα Σαντὰλ παραθερίζει στὸ Μπαροῦιτς. Καὶ ἡ Τιτανί, ἡ περίφημη αὐτὴ καὶ πολυώμορφη γυναίκα, σ' ἔνα νηοὶ τῆς Βαλτικῆς.

— «Ἀγαπήσῃ μὲ ἀπόψε», εἶνε ἡ τελευταία ταινία τοῦ Μωρεῆ Σεβαλλί, ὁ ὁποῖος δημιουργεῖ σ' αὐτὴν τὸν καλύτερο ρόλο τοῦ.

— Τὸ σενάριο τῆς ταινίας ἐνάρχα ἐπὶ τὴ βάσει ἐνῶς θεατρικοῦ ἔργου τῶν γνωστῶν Γάλλων συγγραφέων Λεοπόλδου Μαρσὰν καὶ Πωλ Ἀρμόν.

— Ὁ Γερμανὸς σκηνοθέτης Ἰωάννης Μεγέρ, πρὸς διεθνῆ τὸ γύρισμα τῆς ταινίας «Ἐπίτις», στὴν ὁποία πρωταγωνιστεῖ ἡ Μπριγιττέ Χέλμ, ἔπεσε θῦμα σοβαροῦ αυτοκινητιστικοῦ δυστυχήματος.

— Ὡς πρὸς ν' ἀναρρώσῃ δέ, ἐπὶ ἔνα μῆνα τοὐλάχιστον, τὸ γύρισμα τῆς ταινίας θὰ διακοπῆ.

— Μιά γερμανικὴ ἐταιρεία ἄρχισε νὰ γυρίσῃ ἠχητικὰς ταινίας, μὲ θέματα τὰ μεγάλα ἀριστουργήματα τῆς μουσικῆς.

— Ἡ πρώτη τέτοια ταινία θὰ εἶνε ἡ «Ὀδβερτὸορα τοῦ Γουλέλιμου Τέλλου», ἡ δὲ ὀρχηστρα θὰ διεθνῆνεται ἀπὸ τὸν Μάξ φὸν Σίλλιχ.

ἀγαθὸς Μαρτζώκης παραπονιόταν στοὺς φίλους του — πρὸς ἔμαθαν τὴν ἱστορία — λέγοντας μὲ ὄφρος συγκινητικὸ:

— Ἀκούς, μωρὲ μάτια μου, ἐγὼ, ἔνας Μαρτζώκης, νὰ βγῶ νὰ πωλήσω χωνάκια-χωνάκια τὸ κοκκινολίπερο, ὅπως πωλοῦν τὰ στραγγάλια, γιὰ νὰ πᾶσω τὰ λεφτὰ μου! Ἀκούς;...

Αὐτὸ τὸ τροπῆριο ἐβόσταξε ἀρετὸν καιρὸ. Σὲ κάθε συζήτησι ἦταν τὸ πρῶτο θέμα τοῦ Μαρτζώκη.

Κάποια φορὰ ὅμως, ἔνας ἀπὸ τοὺς φίλους του πρὸς τὸν ἄκουγε, γύρισε καὶ τοῦ εἶπε συμβουλευτικὰ:

— Δὲν ἔχεις ὄφρο νὰ παραπονεῖσαι, Στέφανε. Τὸ πτερί δὲν θὰ τὸ πωλοῦσες στοὺς δρόμους σὰν στραγγάλια.

— Ἀλλά, ἐγὼ, ἔνας Μαρτζώκης...

— Ἀπλοῦστατα, θὰ τὸ ἔδινες σ' ἔνα μπακάλη, θὰ ἔπαρνες ἔνα-δύο ἑκατοστάρικα μαζεμένα καὶ θάκανες τὴ δουλειὰ σου... Ἐπρεπε νὰ δεχθῆς τὴ συμφωνία αὐτὴ...

— ... Μωρὲ, καλὰ λές, μάτια μου! Δὲν μοῦ πῶλεγες τόσον καιρὸ. ἀνεφώνησε ὁ Μαρτζώκης μὲ χαρὰ γιὰ τὴν ἀνακάλυψιν.

Καὶ τὴν ἄλλη μέρα πῆγε, βρῆκε τὸν Καραβία καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἀγαπητέ μου Ἀχιλλεῖα, δέχομαι τὴν πρότασί σου γιὰ τὴν πληρωμὴ μὲ τὸ πτερί... Δέχομαι... Μάλιστα σοῦ ἔφερα ἑτοιμοὺς κ' ἄλλους στίχους. Δέχομαι...

— Δέχουσαι; Μὰ εἶνε, δυστυχῶς, ἀργὰ. Τὸ πτερί τὸ πῆραν ὁ Βαρλέντης μὲ τὸν Χαρίλαο τὸν Παπαντωνίου καὶ κάποιος ἄλλος ποιητῆς πρὸς δὲν θέλω νὰ πῶ τ' ὄνομά του, καὶ μοῦ ἔβγαλαν τὴν μετάφρασι τῶν στίχων. Τώρα εἶνε ὅλα τελειωμένα.

— Πῶς!;

— Naί, νὰ σὲ χαρῶ. Ἐτοῖ εἶνε. Καὶ μάλιστα ἔγραψε κ' ἔνα σχετικὸ χρονογράφημα ὁ Κονδυλάκης...

Ἄλλὰ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ εἶχε ὡς συνέχεια ἀργότερα ἔνα φιλολογικὸ καγὰ μεταξὺ Βαρλέντη καὶ Κονδυλάκη.

Ὁ ἀειμνήστος ποιητῆς Χρ. Βαρλέντης, ὁ ὁποῖος ἦταν μονόφθαλμος, εἶχε μεγάλη εἰδικότητα νὰ περιάσῃ τοὺς φίλους καὶ συναδέλφους του, καὶ γι' αὐτὸ εἶχε καὶ πολλὰς ἀντιπάθειες. Μιά φορὰ ὁ Βαρλέντης ἐξέδωκε — λέγουν μὲ τὰ λεπτὰ πρὸς πῆρε ἀπὸ τὸ πτερί — ἔναν τόμο σατυρικῶν ποιημάτων του μὲ τὸν τίτλο «Μυί γε ρ». Ὁ Κονδυλάκης ἐπῆρε τὸ βιβλίον αὐτὸ, ἐδιώλεξε ἀπὸ μέσα τοὺς χειρότερους στίχους καὶ τοὺς ἔβαλε ἐδῶ κ' ἐκεῖ σ' ἔνα χρονογράφημα πρὸς ἔγραψε ὡς εἶδος κριτικῆς (ὁ Χ. Παπαντωνίου τὴν ὄνομασε Κρητικὴ), καὶ στὸ ὁποῖο ἔφωλε νὰ ἀναβαλλόμενον κατὰ τοῦ ποιητοῦ.

Τὸ χρονογράφημα τελειῶνε μὲ τὴν ἐξῆς φράσι:

«Ὁ Βαρλέντης θὰ εἶνε ἐδνυχῆς κατὰ τὸν θάνατό του. Θὰ τελειώσῃ ἡμερα, γιὰτὶ δὲν ἔχει νὰ παραδώσῃ παρὰ ὀλίγον πνεῦμα κ' ἔνα μάτι νὰ κλείσῃ μόνον!»

Τὸ χρονογράφημα ἐκείνο ἔκαμε τὸν γῦρο του σ' ὄλους τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους καὶ σχολιάστηκε εὐθυμα. Ἄλλὰ δὲν εἶχε εἰπωθεῖ ἡ τελευταία λέξις στὸν φιλολογικὸ αὐτὸ καγὰ.

Ἐπειρὸς ἀπὸ λίγες μέρες ἐδημοσίευσεν ὁ ἀμίμητος Βαρλέντης σὲ κάποιο περιοδικὸ τὸ ἐξῆς ἐπιτύμβιον γιὰ τὸν τάφο τοῦ Κονδυλάκη, ἔταν θὰ λέθαινε:

Γεμάτος μνίγες ἔνας τάφος Ὁ μακαρίτης χρονογράφος Ποῖος νὰ κοιμᾶται παστρικός; Τίς μάζεψε καὶ ζωντανός!...

Ἐτοῖ τελειῶσε ὁ φιλολογικὸς αὐτὸς καγὰς, γιὰ νὰ τὸν διαδεχθῆ ἔνας ἄλλος μὲ τὸν ἀειμνήστο ξενιχτὴ καὶ λόγιον Μανώλη Γουδέλη. Σήμερον δὲν ὑπάρχει κανένας πειρὰ ἀπὸ τὴ φιλολογικὴ ἐκείνη παρὰ. Καὶ τὰ ἔξυπνα καὶ χαρακτηριστικὰ τὰ ἀνέκδοτα μόνον ἀκόμη στὸ περιθώριον τῆς ἱστορίας, τῆς ἀγνωστῆς στὴ νέα γενεά.

ΔΗΜ. ΔΑΜΠΙΚΗΣ

ΞΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

— Ὅταν ἡ τύχη μᾶς χαιδεύει, αὐτὸ σημαίνει ὅτι θέλει νὰ μᾶς ἀπατήσῃ.

— Ἡ ἀπόλοιους μεγαλώνει τὴν ἐπιθυμία, ὅπως τὸ ἄμυρὸ νερὸ τὴ δίψα.

— Ἐνκολώτερα κρύβεται ἡ σοφία δέκα σοφῶν, παρὰ ἡ βλακεία ἐνὸς μαροῦ.

Ὁ ἀειμνήστος ποιητῆς Στέφανος Μαρτζώκης.